

MALMÖ HÖGSKOLA

ISSN 1652-7224 ::: Publicerad den 12 november 2008

Utskriftsvänlig pdf-fil

Läs mer om idrott och fysisk bildning på idrottsforum.org

Visst är det uppiggande med en bok om humanistisk och samhällsvetenskaplig idrottsteori för gymnasiet – det betyder ju rimligen att man på gymnasienivå studerar och diskuterar idrott, att idrott inte bara är något man utför. På så sätt säkras framtida generationsväxlingar i idrottsforskarkadern. I Danmark. För det är en dansk bok, för danska gymnasier, gymnasielärare och gymnastier. Det är inte bekant om liknande undervisning försiggår i svenska gymnasier. Boken i det här fallet är skriven av ett gäng idrottsforskarveteraner: **Hans Bonde, Laila Ottesen, Gertrud Pfister** och Birger Peitersen, samt därtill journalistveteranen Steen Ankerdal. Boken heter *Humanistisk og samfundsvidenskabelig idrætsteori* (Frydenlund), och den recenserar här av Mats Franzén. Vår recensent konstaterar inledningsvis att det är problematiskt för en svensk forskare och lärare på universitetsnivå att i alla stycken kunna bedöma en dansk lärobok på gymnasienivå, framför allt dess värde som just lärobok. Men en grundlig recension blir det ändå av texterna i boken.

Idrottsteori för (danska) gymnasister

Mats Franzén

Institutet för bostads- och urbanforskning, Uppsala universitet

*Hans Bonde et al***Humanistisk og samfundsvidenskabelig idrætsteori**

173 sidor, hft., ill.

København: Frydenlund 2007 (Sport & Sundhed)

ISBN 978-87-7887-479-5

Som verksam på universitetet är det inte alldeles enkelt att bedöma *Humanistisk og samfundsvidenskabelig idrætsteori*, en bok som är avsedd att användas på gymnasienivå, allra helst som det gäller den danska gymnasienivån, och jag själv dessutom är verksam i ett akademiskt ämne, sociologi, som i Sverige inte ens finns på den nivån. Om boken fungerar som introduktion kan jag nog bedöma, givet en viss förtrogenhet med ämnet; svårare är emellertid bedömningen av om bokens svårighetsgrad är rimlig, för att nu inte tala om dess lämplighet på de danska gymnasieutbildningarna i idrott.

Boken består av fem kapitel. Den inleds med Hans Bondes svepande historiska exposé över Kroppen i kulturen, vilket upptar i det närmaste halva boken, eller sjuttio sidor. I två verkligt korta kapitel om runt tio sidor vardera avhandlar Gertrud Pfister frågan integration, hälsa och idrott med särskild hänsyn till flickor och kvinnor och till religion, särskilt islam, samt Birger Peitersen fotbollens moderna fankulturer. Dessa två kapitel ramar in av två litet längre kapitel. Först diskuterar Laila Ottesen samhällsvetenskaplig idrottsteori, medan Steen Ankerdal avslutar volymen med ett kapitel om sportjournalisten, vilket skiljer sig från de övriga redan i formen: det

är annorlunda satt – dubbla spalter, mindre typsnitt och inte en enda underrubrik över 28 sidor! Någon förklaring till detta grepp hittar jag inte heller.

Bondes kapitel sveper över ett urval teman, från antiken till idag, eller nästan till idag för att vara korrekt. Utöver kroppsövningarna kulturhistoria behandlar han inledningsvis också källkritik och några historiefilosofiska frågor. Som han själv skriver, blir urvalet av teman mer eller mindre godtyckligt, men i mitt tycke ger hans val av teman nyttiga historiska perspektiv på kroppsövningarna, spelet och sporten. Hur föreningsgymnastiken fick den danska bonden att räta på ryggen, bildligt och bokstavligt, och se andra klasser i ögonen med krav på att bli sedd som medborgare – inte hjon – är måhända ett fragment ur historien, men en viktig del av det moderna Danmarks historia. Bondes sätt att behandla kropps-kulturens estetiska element, från romarna bröd och skådespel till sportens samtida spektakel, är nyttig läsning för den som föreställt sig sport som något strängt asketiskt tills helt nyligen. Men utan ett historiskt perspektiv kan vi inte förstå nuet, det vill säga få distans till det och få syn på oss själva. Bonde hjälper oss med att upprätta den distansen. Just ett kulturhistoriskt perspektiv lämpar sig väl för att ringa in vad sport handlar om, till att bestämma fenomenet, vilket alltså Bonde lyckas väl med.

Står Bonde för den humanistiska teorin, är det sedan Laila Ottesens sak att teoretiskt granska sportfenomenet samhällsvetenskapligt. Hon inleder med en diskussion av sociologisk metod och diskuterar tre stora teman: de vuxnas idrottande, idrotts- och kulturpolitik samt idrottsföreningen och det frivilliga arbetet, alltsammans viktiga sidor av den skandinaviska sporten, men särskilt teoretiskt blir det nu inte, även om en del begrepp som identitet, socialt kapital och välfärdspolitik introduceras. Diskussionen om idrott som en fråga om kultur eller folkhälsa är i högsta grad aktuell och angelägen i ett kapitel som annars mest består av elementa. Utan den låter sig inget ämne introduceras.

Här uppstår det ett slags glapp mellan den humanistiska och den samhällsvetenskapliga synen på idrotten. Visst, här finns disciplinskillnader och boken ger just en introduktion, men något slags reflektion över detta förväntar jag mig också i en bok för gymnasiet.

Gertrud Pfister diskuterar helt kort en lika svår som viktig fråga: sportens integrativa kraft på muslimska invandrartjejer. Någon mer ingående behandling av frågan blir det nu inte, men Pfister listar vällovligt en rad krav som majoritetskulturen måste ta till sig för att integrationen skall ha en chans.

Behandlingen av fankulturer inom fotbollen är också det ett helt kort kapitel. Birger Peitersen ger läsaren en vederhäftig översikt. Den danska roliganen (rolig på danska står som bekant för motsatsen till orolig) är ett påpassligt inslag i en annars som regel alltför anglifierad genre.

Sportjournalistiken ges en vällovligt kritisk genomlysning av Steen Ankerdal. Han tar med hjälp av en rad mer eller mindre uppmärksammade historiska situationer upp inte bara frågor om idrott och politik. Han går också in på journalistikproduktionens villkor och vad de har för betydelse för vad vi får läsa om på sportsidorna i tidningen. Vad nya medier som internet betyder för våra föreställningar om sport tas också upp. Ett bra och för boken nyttigt kapitel det här, men användbarheten hade blivit högre om materialet, som alltså är tämligen omfattande, disponerats under några täckande underrubriker.

Vad som skall tas med i en introduktionsbok om sport i ett humanistiskt och samhällsvetenskapligt perspektiv kan alltid diskuteras. De flesta av oss har sina käpphästar och är de inte med blir det lätt tummen ner. Nu tänker jag inte åberopa mina käpphästar, utan dem förutan måste jag konstatera att den här boken kan fungera bra just som en bred introduktion till sitt ämne. Något frågande ställer jag mig dock till om det verkligen handlar om idrottsteori(er), vilket bokens titel ju utlovar. Inte minst förhållandet att så mycket i boken handlar om sporten i Danmark gör mig undrande. I mitt tycke hade uttrycket perspektiv på bättre fångat bokens karaktär. Nu gör väl detta att den fungerar bättre som introduktion än om den hade varit skarpare teoretiskt profilerad.

Om boken fungerar på den danska gymnasienivån eller inte är jag alltså inte mannen att bedöma, inte heller kan jag bara förutsätta det, även om det verkar vara ett rimligt antagande. Beträffande bokens svårighetsgrad, är jag helt säkert på att den inte är för enkel. Boken är ambitiös i sin uppläggning och informationstät. Jag tror – eller snarare hoppas – att den inte heller är för svår. Boken borde hos gymnasisterna kunna väcka intresse för sport inte bara som ett område för egen aktivitet eller som underhållning utan också som något för vår kultur egendomligt och därför värt att forska om.

© Mats Franzén 2008

Köp boken från Williamdam.dk

Kjøp boken fra Williamdam.dk

Køb bogen fra Williamdam.dk

www.idrottsforum.org | Redaktör Kjell E. Eriksson | Ansvarig utgivare Aage Radmann